

**Rapport bevindingen Visitatiecommissie
Visitatie 2018
Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank**

DE VISITATIECOMMISSIE

**Mariëtte Simons
Frans Lemkes
Niek de Jager**

April 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Het Fonds (de karakteristieken)
3. Bevindingen
 - a. Opvolging aanbevelingen visitatie 2017
 - b. Algemene gang van zaken
 - Ontwikkelingen wet- en regelgeving en overeenkomsten
 - Ontwikkelingen in de (financiële) positie
 - Toekomst Fonds
 - Risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets
 - Externe verslaggeving
 - c. Governance
 - Algemene taak en waarborging goed pensioenbestuur
 - Evenwichtige afweging van belangen
 - Beheerste en integere bedrijfsvoering
 - Verantwoordingsorgaan
 - Uitbesteding
 - Externe accountant en certificerend actuaris
 - d. Geschiktheid
 - Geschiktheid en betrouwbaarheid bestuur
 - Voorzieningen voor verantwoordingsorgaan
 - Tijdsbeslag
 - Diversiteit
 - Permanente educatie
 - Zelfevaluatie
 - e. Beleggingen
 - Strategie, beleid en algemene oriëntatie
 - Uitvoering beleggingsproces
 - Maatschappelijk verantwoord beleggen
 - Uitvoering en uitbesteding
 - Monitoring
 - Externe toetsing
 - f. Risicobeheer
 - Algemene beginselen risicobeheer
 - Beheersing uitbestedingsrisico's
 - Integriteitsrisico
 - ICT-risico's
 - g. Communicatie
 - Communicatiebeleid
 - Informatie aan individuen

Te publiceren informatie

Bijlage 1: Korte samenvatting van aanbevelingen

Bijlage 2: Lijst van geraadpleegde documenten

Bijlage 3: Samenvatting

Bijlage 4: Fact Sheet

1. INLEIDING

a. (Wettelijke) Opdracht visitatiecommissie

De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Deutsche Bank (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie d.d. 22 november 2018 de opdracht verstrekt om een vervolgsitatie uit te voeren. De beoordelingsperiode van deze sitatie strekt zich uit tot de op 17 januari 2019 voor de visitatiecommissie beschikbare informatie met betrekking tot de periode tot 31 december 2018. De vorige sitatie heeft over 2017 plaatsgevonden en werd eveneens door VCHolland uitgevoerd.

b. Doel en inrichting sitatie

Het intern toezicht vervult zijn toezichtstaak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integrale bedrijfsvoering door het pensioenfonds. De Visitatiecommissie richt zich niet op een inhoudelijke toetsing van het gevoerde beleid maar geeft - conform de hierboven weergegeven wettelijke taakopdracht - een oordeel over het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken.

De bevindingen van de visitatiecommissie (hierna VC) zijn vastgelegd in deze rapportage overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving en de eisen van goed vakmanschap. Het Fonds heeft aan de VC alle inlichtingen en gegevens verstrekt, die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft. De inlichtingen werden desgevraagd schriftelijk verstrekt.

Het bestuur verplicht zich dit rapport in een bestuursvergadering aan de orde te stellen en ter kennis te brengen aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever. Het bestuur verplicht zich tevens een samenvatting van de rapportage van de VC op te nemen in haar jaarverslag. Deze samenvatting is als bijlage 3 bij dit rapport opgenomen.

De VC verwacht van het bestuur dat het de aanbevelingen van de VC in overweging neemt. Wil het bestuur afwijken van de aanbevelingen van de VC dan dient het dit te motiveren en in de bestuursnotulen vast te leggen.

De leden van de visitatiecommissie zijn verbonden aan VCHolland. De deskundigheidsgebieden van de leden zijn complementair aan elkaar. De onafhankelijke

deskundigen van de visitatiecommissie treden op als team, maar hebben specifieke aandachtspunten per persoon. De visitatiecommissie bestaat uit:

- Mariëtte Simons (governance en communicatie);
- Frans Lemkes (geschiktheid en risico's); en
- Niek de Jager (voorzitter; follow-up, algemeen en beleggingen).

De CV's van de leden van de visitatiecommissie staan vermeld op de website van VCHolland, www.vcholland.nl

VCHolland en de leden van de visitatiecommissie verplichten zich tot strikte geheimhouding van alle door het Fonds als vertrouwelijk gekwalificeerde gegevens die haar in het kader van de uitvoering van de visitatiewerkzaamheden bekend zijn geworden.

VCHolland streeft ernaar om, in overleg met het Fonds, jaarlijks één lid van de VC te rouleren. Bij de selectie van het nieuwe lid wordt specifiek gezocht naar deskundigheid die complementair is aan die der overige twee leden dan wel - indien van toepassing - die naar deskundigheid aansluit bij het onderwerp van de aanvullende opdracht.

c. Werkwijze

VCHolland heeft voor de uitvoering van jaarlijkse visitaties een aanpak ontwikkeld waarbij een eerder uitgevoerde algehele visitatie steeds de basis vormt voor de jaarlijkse visitaties in de jaren daarna.

De werkzaamheden van de visitatiecommissie hebben onder meer bestaan uit een oriënterend overleg over de voorgestelde aanpak door VCHolland van visitaties in een meerjarige cyclus en een beoordeling van het beleid van het bestuur van het Fonds en de algemene gang van zaken op basis van de gevraagde en ter beschikking gestelde documenten.

Het Fonds heeft de gevraagde informatie en documenten namens het bestuur zonder voorbehoud aan de visitatiecommissie ter beschikking gesteld.

Gegeven de eindverantwoordelijkheid van de VC voor het oordeel over het beleid van het bestuur en over de gang van zaken bij het Fonds heeft de VC gebruik gemaakt van de rapportages van anderen, in het bijzonder de rapporten van de certificerend actuaris en de externe accountant van het Fonds. De VC heeft kennisgenomen van de bevindingen en (actuariële) risico's bij het Fonds zoals beoordeeld door de certificerend actuaris en de externe accountant en de door hen gedane aanbevelingen. Op basis daarvan en gelet op de opvolging van die aanbevelingen heeft de visitatiecommissie geen aanleiding gevonden nader overleg te voeren met externe partijen zoals externe accountant of certificerend actuaris.

Op basis van de verkregen informatie heeft de visitatiecommissie een memo opgesteld met aanvullende vragen en aandachtspunten. Voorafgaande aan de bespreking op 22 januari 2019 met een delegatie van het bestuur heeft het Fonds schriftelijk commentaar gegeven op de inhoud van het memo.

De visitatiecommissie heeft een conceptrapport opgesteld d.d. 8 februari 2019 en ter beoordeling voorgelegd aan het bestuur. De reactie van het bestuur is in het rapport verwerkt. Het rapport is op 8 april 2019 met een delegatie van bestuur en VO besproken.

Door beschikbaarstelling van dit rapport legt de visitatiecommissie verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever.

d. Normenkader

De visitatiecommissie voert haar taak uit als is voorgeschreven in artikel 103, artikel 104 lid 8 en artikel 106, leden 2 en 3, Pensioenwet met betrekking tot het interne toezicht pensioenfondsen.

De taken en werkwijze van het intern toezicht zijn in overeenstemming met hetgeen daarover is bepaald in de Code Pensioenfondsen 2018.

Wat de geschiktheid en onafhankelijkheid van de leden van het intern toezicht betreft past VCHolland de normen toe die daarvoor in de Code Pensioenfondsen 2018 zijn opgenomen.

VCHolland onderschrijft het “Normenkader voor goed intern toezicht bij pensioenfondsen” als opgesteld door de beroepsvereniging van intern toezichthouders in de pensioensector, de VITP.

e. AVG

In het kader van de in werking getreden AVG is het Fonds ervoor verantwoordelijk dat geen persoonsgegevens in de zin van artikel 4 van de Verordening (EU) 2016/679 van het Europese Parlement en de Raad van 27 april 2016 aan de VC worden verstrekt. In dit kader heeft VCHolland op haar website een privacyverklaring gepubliceerd.

2. HET FONDS (DE KARAKTERISTIEKEN)

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds dat de pensioenregeling uitvoert voor Deutsche Bank AG, nevenvestiging Amsterdam en DWS International GmbH, Amsterdam branch. De statutaire vestigingsplaats van het Fonds is Amsterdam.

Voor enkele kerncijfers die aard en omvang typeren wordt verwezen naar bijlage 4 bij dit rapport.

Het bestuur van het Fonds bestaat uit vier leden namens de werkgever, drie leden namens de werknemers en één lid namens de pensioengerechtigden. De voorzitter,

lid namens de werkgever, en de secretaris (lid namens de pensioengerechtigden) vormen samen het dagelijks bestuur van het Fonds. Het bestuur wordt ondersteund door de pensioenfondsmanager die bij het Fonds is gedetacheerd door de werkgever. Ter voorbereiding van de besluitvorming zijn de volgende commissies ingesteld:

- Governance en Risk management Commissie;
- Pensioencommissie;
- Communicatiecommissie;
- Financiële Commissie;
- Beleggingscommissie.

Het Fonds heeft een Verantwoordingsorgaan (VO) ingesteld dat bestaat uit zes leden. Het Verantwoordingsorgaan wordt van informatie voorzien door middel van een eigen library in het ICT-systeem, toegang tot de WillisTowersWatson-portal en de website. Het Verantwoordingsorgaan heeft een eigen opleidingsbudget.

Het Fonds heeft het intern toezicht vormgegeven door middel van visitatie. De taken en bevoegdheden van de visitatiecommissie zijn in een reglement vastgelegd.

Het Fonds voert een pensioenregeling uit die gekenmerkt is als een uitkeringsregeling. Er geldt een premieplafond van 33% en er zijn afspraken gemaakt over de (gedempte kostendekkende) premiestelling t/m 2022. Overschotten ten opzichte van de feitelijk kostendekkende premie worden verantwoord in een premie-egalisereserve ter verkleining van de kans op opbouwkortingen in latere jaren. De werkgever heeft naast de premiebetaling geen enkele verplichting jegens het Fonds en heeft ook geen aanspraak op eventuele overschotten. Op grond hiervan kan de regeling ten opzichte van de werkgever worden getypeerd als een (collectief) toegezegde bijdrageregeling (CDC).

De toeslagverlening in de regeling is voorwaardelijk, waarbij als indexatiegrondslag de CPI-afgeleid geldt.

De uitkerings- en financiële administratie van het Fonds is uitbesteed aan Syntrus Achmea en het vermogensbeheer aan DB Asset Management. WillisTowersWatson treedt op als adviserend en als certificerend actuaire. Een functionaris van WillisTowersWatson is lid van de beleggingscommissie. KPMG is de externe accountant van het Fonds.

3. BEVINDINGEN

In de paragrafen a - g van dit hoofdstuk worden de bevindingen van de VC gepresenteerd naar de onderwerpen waarlangs de VC haar visitatie heeft ingericht. De normen die de VC bij haar visitatie betreft worden bij elke sub-paragraaf beknopt weergegeven. De VC heeft hierbij in het kader van de gang van zaken gedurende de visitatieperiode en het functioneren van het bestuur primair bezien of de fondsorganen voldoende aannemelijk kunnen maken dat en in hoeverre het Fonds aan

deze normen voldoet. De VC heeft geen audit of zelfstandige toetsing aan de normen uitgevoerd.

a. Opvolging aanbevelingen visitatie 2017

Norm: Het bestuur weegt de aanbevelingen van de VC zorgvuldig af en motiveert afwijkingen. Er is een proces ingericht om de opvolging van aanbevelingen systematisch te bewaken. Besluitvorming over de opvolging van aanbevelingen wordt in de notulen vastgelegd, waarbij aandacht wordt besteed aan evenwichtige afweging van belangen.

De aanbevelingen en de ondernomen acties zijn verwerkt in een memo van de Governance en Riskmanagement-commissie aan het bestuur d.d. 2 mei 2018. De VC acht het verstandig om de aanbevelingen met betrekking tot informatieverstrekking aan individuen nog eens te bezien en herhaalt deze aanbevelingen onder de desbetreffende sub-paragraaf.

Het Fonds is van mening dat het adequaat opvolging heeft gegeven aan de aanbevelingen uit de vorige visitatie.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

b. Algemene gang van zaken

Ontwikkelingen wet- en regelgeving en overeenkomsten

Norm: Het bestuur is op de hoogte van de (ontwikkelingen in) wet- en regelgeving en heeft een adequaat proces voor tijdige implementatie. Het Fonds heeft een adequaat proces om wijzigingen in de uitvoeringsovereenkomst, de pensioenreglementen en andere belangrijke overeenkomsten tijdig in de processen te verankeren.

Het Fonds heeft een Governance en Riskmanagement-commissie. Wijzigingen in wet- en regelgeving worden onder meer in het risk- dashboard verwerkt. Dit verhoogt de zekerheid van tijdige implementatie en bewaking van de naleving van de wettelijke bepalingen. Het Fonds heeft adequaat gereageerd op de AVG en heeft voorbereidingen getroffen voor de invoering van de IORP II-richtlijn.

Het Fonds is van mening dat het adequate procedures heeft ingesteld om wijzigingen in wet- en regelgeving tijdig in te voeren en om wijzigingen in de uitvoeringsovereenkomst etc. tijdig in de processen te verankeren.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Ontwikkelingen in de (financiële) positie

Norm: Het bestuur volgt de ontwikkelingen op de voet en analyseert de consequenties van significante bewegingen en wijzigingen voor bijvoorbeeld informatievoorziening aan de deelnemers, herstelplan, aanvangshaalbaarheidstoets, of alternatieven voor de uitvoering.

De beleidsdekkingsgraad is gedurende de visitatieperiode hoger dan het vereist eigen vermogen. Het surplus is gedurende de eerste drie kwartalen van 2017 verder toegenomen. Een herstelplan is mitsdien niet aan de orde. De VC heeft de financiële gang van zaken met het Fonds besproken. Hieruit blijkt dat het Fonds de ontwikkelingen goed volgt in relatie tot de strategie.

Het Fonds is van mening dat het de ontwikkelingen in de (financiële) positie adequaat bewaakt en tijdig bijstuurt waar dat noodzakelijk is.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Toekomst Fonds

Norm: Het bestuur verschaft zich inzicht in sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen en doet zo nodig nader onderzoek naar haar toekomstbestendigheid.

Het Fonds heeft in 2017 een SWOT-analyse uitgevoerd. De resultaten zijn in het jaarverslag met de belanghebbenden gedeeld. Er heeft in 2018 een gesprek met DNB plaatsgevonden over de toekomstbestendigheid van het Fonds en bestuur en VO hebben van gedachten gewisseld of de uitgangspunten die in 2017 zijn geformuleerd nog actueel zijn. Het Fonds vindt zichzelf nog altijd financieel sterk, voorziet geen moeite met het bezetten van de fondsorganen en heeft een aan het Fonds gecommitteerde sponsor. De ontwikkeling in de kosten per deelnemer is een punt van zorg. Het Fonds blijft kennisnemen van de ontwikkelingen in de pensioenbranche en zal reageren op het moment dat die ontwikkelingen een alternatief opleveren dat gunstiger is dan de uitvoering van de regeling door het Fonds.

Het Fonds is van mening dat het op deze wijze voldoende uitwerking heeft gegeven aan de mogelijke toekomstscenario's in relatie tot zijn sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Risicohouding, beleidsuitgangspunten en haalbaarheidstoets

Normen: Het bestuur zorgt voor formele opdrachtaanvaarding en (in overleg met de overige organen) voor vastlegging van doelstellingen en beleidsuitgangspunten w.o. risicohouding en toekomstbestendig indexeren. Minimaal jaarlijks wordt haalbaarheidstoets uitgevoerd. Waar nodig volgt overleg met sociale partners en fondsorganen.

In 2018 is een haalbaarheidstoets uitgevoerd. Mediaan en slechtweerafwijking zijn gunstiger dan de risicohouding zoals gecommuniceerd. De uitgangspunten zijn in de bestuursvergadering besproken.

Het beleid met betrekking tot toekomstbestendig indexeren is adequaat vastgelegd. De formele opdrachtaanvaarding is vastgelegd in een brief aan de werkgever d.d. 30 december 2016. Er zijn ten opzichte hiervan geen wijzigingen opgetreden in de opdracht. Het fonds is van mening dat het hiermee aan alle vereisten met betrekking tot risicohouding, beleidvorming, haalbaarheidstoets en opdrachtaanvaarding heeft voldaan.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Externe verslaggeving

Normen: De externe accountant heeft een goedkeurende verklaring bij de laatste jaarrekening afgegeven. De certificerend actuaris heeft zich kunnen verenigen met de waardering van de pensioenverplichtingen. De onderwerpen die specifiek zijn voor pensioenfondsen zijn in het bestuursverslag opgenomen.

De VC constateert dat de toelichting op de waardering van de beleggingen (de level-indeling) is opgesteld in overeenstemming met IFRS. Dit is niet consistent met de overeenstemmingsverklaring waarin wordt gerefereerd aan de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Daarnaast constateert de VC dat de actuariële kosten inkoop pensioenrechten over 2017 hoger waren dan de gedempt kostendekkende premie; dit verschil was van te verwaarlozen betekenis. Het Fonds is voornemens om in 2019 nader van gedachten te wisselen met accountants en adviseurs over de vraag in hoeverre dergelijke verschillen moeten worden verrekend met de (toevoeging aan de) premie-egaliseringsreserve.

Voor het overige heeft het Fonds een proces ingeregeld om de volledigheid van de verplichte onderwerpen in het jaarverslag te bewaken en is van mening dat het voldoende acties onderneemt om aan de vereisten aangaande externe verslaggeving te voldoen.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel doet de VC de volgende aanbevelingen:

- Zorg dat de overeenstemmingsverklaring ex art. 2:362 lid 10 BW consistent is met de gekozen presentatie en toelichting in de jaarrekening.
- Neem een besluit over de wijze waarop negatieve verschillen tussen gedempt kostendekkende premie en actuariële inkoop in de jaarrekening moeten worden verwerkt.

Reactie:

Wij zullen met onze accountant KPMG contact over de IFRS waardering opnemen, en zo nodig een toelichting in het jaarverslag vermelden.

Ten behoeve van de jaarrekening 2018 wordt de procesbeschrijving van de premie-egalisereserve en de wijze van verwerking van de (negatieve) verschillen tussen de gedempte kostendekkende premie en de actuariële inkoop in de jaarrekening besproken en definitief vastgelegd.

c. Governance

Algemene taak en waarborging goed pensioenbestuur

Normen: Zodanige inrichting van de organisatie dat goed bestuur is gewaarborgd. Heldere taakverdeling binnen bestuur en haar organen. Missie, visie en strategie, en een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Fondsorganen handelen in overeenstemming met de statuten. Transparante vastlegging overwegingen besluiten. Naleving Code Pensioenfondsen en uitleg afwijkingen zijn geborgd.

Het bestuur is paritair samengesteld, met een evenwichtige vertegenwoordiging van de verschillende soorten deelnemers: 4 namens de werkgever (waaronder de voorzitter), 4 namens de werknemers, waarvan 1 namens de pensioengerechtigden (tevens secretaris)

Uit de ABTN blijkt dat er 5 commissies zijn, die geheel bestaan uit de bestuursleden. Enkele bestuursleden hebben zitting in (slechts) één commissie, andere bestuursleden zitten in meerdere commissies, en enkeling zit in 4 van de 5 commissies.

Voor de beschrijving van de taken en bevoegdheden van de commissies en het dagelijks bestuur wordt verwezen naar het huishoudelijk reglement. Aldaar wordt ingegaan op de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur en het dagelijks bestuur en de inrichting van de '3 lines of defense', en wordt een beschrijving gegeven van de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de commissies.

De missie, visie en strategie zijn opgenomen op de website, alwaar ook de investment guidelines zijn gepubliceerd. In de ABTN zijn voor het vermogensbeheer en het

risicobeheer expliciet de beleidscycli beschreven, van ontwikkeling, via besluitvorming en implementatie naar monitoring, evaluatie en bijsturing.

Op basis van de overlegde documentatie en de gevoerde gesprekken is het oordeel dat de fondsorganen handelen in overeenstemming met de statuten. Het bestuur heeft - naar aanleiding van de aanbevelingen van de visitatiecommissie in 2018- maatregelen getroffen om mogelijke rolvermenging te voorkómen, door met het VO apart bij te praten, na afloop van bestuursvergaderingen, en niet meer voorafgaande aan de bestuursvergadering en participatie in de bestuursvergaderingen.

Het fonds rapporteert over de naleving van de Code Pensioenfondsen en gemotiveerde afwijking ervan. In het jaarrapport 2017 wordt vermeld dat wordt afgeweken van de normen 10/11/12/13 (regels omtrent Belanghebbendenorgaan), 16, 60, 67/68. Het is de vraag of wordt afgeweken van de normen 10 tot en met 13, nu er sprake is van een paritair samengesteld bestuur, met een verantwoordingsorgaan dat eveneens paritair is samengesteld en een visitatiecommissie als intern toezichtorgaan. Het Fonds is van mening dat wordt voldaan aan de waarborgen voor goed pensioenfondsbestuur.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel doet de VC de volgende aanbevelingen:

- Nadere beoordeling op toepasselijkheid van norm 10 - 13 van de Code Pensioenfondsen.
- Aandacht voor de evenwichtigheid van de verdeling van commissielidmaatschappen over de bestuursleden.

Reactie:

Wij zullen de tekst m.b.t. norm 10 - 13 van de Code Pensioenfondsen in ons jaarverslag 2018 aanpassen conform uw aanbeveling.

Wij zullen dit punt in ons jaarlijks evaluatiegesprek in de eerste helft 2019 ter overweging meenemen, hoewel wij de bezetting als gebalanceerd opgebouwd beschouwen, in lijn met expertise en functiescheiding.

Evenwichtige afweging van belangen

Norm: Belanghebbenden moeten zich op evenwichtige wijze door de beleidsbepalers van het Fonds vertegenwoordigd kunnen voelen.

De belangen van de verschillende groepen van belanghebbenden worden gewogen door de vertegenwoordiging van die belanghebbenden in de fondsgremia (bestuur en

verantwoordingsorgaan). De overwegingen bij de besluiten zijn opgenomen in de verslagen van de vergaderingen. Daarbij zou nog wat meer aandacht mogen zijn voor de afwegingen tussen verschillende deelnemersgroepen als het gaat om keuzes ten aanzien van risicohouding en beleggingskeuzes. In de beschikbaar gestelde documentatie van de ALM-studie zijn nauwelijks berekeningen aangetroffen voor de verschillende deelnemersgroepen. In de haalbaarheidstoets zijn wel doorrekeningen gemaakt voor verschillende leeftijdsgroepen.

In de ABTN wordt aangegeven op welke wijze rekening wordt gehouden met de diverse groepen belanghebbenden, zowel voor wat betreft het premiebeleid in relatie tot de pensioenopbouw, als voor wat betreft de sturing bij tekorten. Het Fonds is van mening dat de belangen van de diverse betrokken groeperingen evenwichtig worden afgewogen bij de besluitvorming.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan om ook bij de ALM-studie extra aandacht te besteden aan de belangenafweging van deelnemersgroepen naar leeftijdsklassen.

Reactie:

Wij zullen deze aanbeveling bij de volgende ALM-studie meenemen. Wel hebben wij als onderdeel van deze ALM een haalbaarheidstoets laten maken in december 2018 waarin de leeftijdscohorten worden meegenomen.

Beheerste en integere bedrijfsvoering

Normen: Zodanige inrichting van de organisatie en de bedrijfsprocessen dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd. De voorgeschreven sleutelfuncties zijn deugdelijk ingericht. Er is sprake van een beheerst beloningsbeleid. Er is een adequate gedragscode, een incidenten- en klokkenluidersregeling, en een klachten- en geschillenregeling. Materiële bevindingen worden gerapporteerd door de sleutelfuncties. De ABTN is compleet, actueel en alle wijzigingen zijn volgens een deugdelijk bestuurlijk proces tot stand gekomen.

In de documentatie is ruim aandacht voor de sleutelfuncties die sinds IORP-II verplicht zijn, waarbij ook de vereisten en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctionarissen beschreven zijn, alsmede de relatie tot andere rollen/sleutelfuncties. De '3 -lines of defense' zijn eveneens beschreven.

Er zijn diverse regelingen (van de werkgever) van toepassing om de integriteit te bevorderen, waaronder een klokkenluidersregeling en een incidentenregeling. In

2018 is een helder rapport opgesteld door de Compliance Officer over de naleving van de Gedragscode. In 2018 is een SIRA uitgevoerd door het Governance&Risk Committee, die daarna ook in het bestuur is besproken en is opgenomen in de ABTN. In de ABTN van eind 2018 is separaat aandacht besteed aan regels en richtlijnen ter voorkoming van belangenverstrengeling.

De bestuurders ontvangen geen vergoeding voor hun bestuurswerk. Het bestuurslid namens de pensioengerechtigden ontvangt geen vergoeding voor de bestuurswerkzaamheden, wel voor additionele ondersteunende en advieswerkzaamheden.

De ABTN voldoet aan de te stellen eisen en is up-to-date met een duidelijk versiebeheer. Wel valt op dat veel bijlagen zijn toegevoegd, die mogelijk ook samengevat in de hoofdtekst van de ABTN opgenomen zouden kunnen worden. Dat zou de structuur en het overzicht verbeteren en doublures kunnen voorkomen. Overigens is in de documentatie geen noodprocedure aangetroffen.

Het Fonds is van mening dat sprake is van een zodanige inrichting van de organisatie en de bedrijfsprocessen dat een beheerste en integere bedrijfsvoering is gewaarborgd.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de visitatiecommissie de mening van het Fonds.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel doet de VC de aanbeveling de ABTN nog eens kritisch te bekijken op opzet/ structuur en samenhang.

Reactie:

Met WTW en het Bestuursbureau is reeds de afspraak gemaakt om deze zomer een nieuwe opzet voor de ABTN te maken.

Verantwoordingsorgaan

Norm: Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het handelen van het bestuur, adviseert gevraagd en ongevraagd, in ieder geval over de in de pensioenwet genoemde onderwerpen op een tijdstip dat het advies van wezenlijke invloed kan zijn op de besluitvorming, en wordt onverwijld geïnformeerd bij de in de wet voorgeschreven gebeurtenissen.

De informatievoorziening door het bestuur aan het VO is toereikend. Waar sprake is van een adviesaanvraag wordt voldaan aan de wettelijke vereisten, waarbij sprake is van een tijdige vraagstelling en afdoende informatie.

Het Verantwoordingsorgaan heeft regelmatig overleg met het bestuur. Het oordeel van het Verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur is opgenomen in

het verslag van het Verantwoordingsorgaan dat is/ wordt opgenomen in het jaarverslag. Daarbij wordt ook ingegaan op de gevraagde en gegeven adviezen.

Het Fonds is van mening dat het voldoende activiteiten onderneemt voor een goed functionerend VO.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Uitbesteding

Normen: Uitbesteding van taken blijft binnen de grenzen van hetgeen is toegestaan en wenselijk is voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Er is een deugdelijk beleid voor uitbesteding geformuleerd en vastgelegd. De overeenkomsten inzake uitbesteding voldoen aan de in het Besluit FTK en Code genoemde eisen.

In 2018 is een geïntegreerd uitbestedingsbeleid geformuleerd o.b.v. bestaande beleidstukken en vernieuwd met verdiepingen naar achtergrond en doelstelling, verantwoordelijkheid bestuur en keuze van de uitvoerder. Het overzicht van de huidige uitbestedingen en de contracten is geactualiseerd; dit gebeurt overigens jaarlijks.

Met betrekking tot de AVG is een project afgerond waarbij o.a. verwerkers-overeenkomsten met derde partijen zijn afgesloten. Inmiddels zijn alle nieuwe overeenkomsten in het kader van AVG getekend. Er zijn ‘control frameworks’ voor zowel het vermogensbeheer als voor het pensioenbeheer. In deze frameworks wordt (ook) verwezen naar punten uit het “vendor management”-beleid van Deutsche Bank; dat beleid voldoet aan de eisen van internationale toezichthouders en is bekend bij de auditors en de certificeerders (KMPG en WTW). De controles op de uitbesteding vinden plaats door het bestuur respectievelijk de commissies aan de hand van control-frameworks. De uitbesteding vindt plaats binnen de kaders van wet- en regelgeving.

Het Fonds is van mening dat voldaan wordt aan de normen met betrekking tot de uitbesteding.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Externe accountant en certificerend actuaris

Normen: Toezicht op onafhankelijkheid en functioneren. Evaluatie en opvolging bevindingen zijn adequaat ingeregeld.

Het Bestuur is zich bewust van het feit dat zowel advisering als certificering bij Willis Towers Watson B.V. is ondergebracht. Om een scheiding tussen advisering en certificering te waarborgen is overeengekomen dat de taken van de certificerend actuaris en de adviserend actuaris in persoon, vestiging en ondersteunend team zijn gesplitst. Omdat zowel de certificerend actuaris als de adviserend actuaris werkzaam zijn bij dezelfde organisatie heeft het Bestuur geverifieerd dat deze organisatie beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode en daarmee voldoet aan het bepaalde in artikel 148 van de Pensioenwet.

De externe accountant en de certificerend actuaris hebben in de rapportages over 2017 “schone verklaringen” afgegeven. De certificerend actuaris heeft enkele aanbevelingen gedaan. Uit beschikbaar gestelde documentatie blijkt dat de aanbevelingen zijn besproken en voor zover mogelijk zijn opgevolgd.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de in de Pensioenwet gestelde eisen inzake de externe accountant en certificerend actuaris en haar proces van opvolging van de bevindingen voldoende robuust is.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

d. Geschiktheid

Geschiktheid en betrouwbaarheid bestuur

Normen: Bestuursteam, en individuele beleidsbepalers en sleutelfunctionarissen zijn geschikt, complementair en betrouwbaarheid is boven twijfel verheven. Continuïteit geborgd door rooster aftreden en planning opvolging. Er is een adequaat en actueel geschiktheidsplan. Geschiktheid en betrouwbaarheid worden regelmatig getoetst.

Het Fonds heeft in november 2018 het geactualiseerde Plan van aanpak Geschiktheid vastgesteld waarin met name de invulling van de IORP II richtlijn als nieuw onderdeel uitgebreid is verwerkt. Tevens heeft het Fonds in oktober 2018 het geactualiseerde Huishoudelijk reglement van het bestuur 2018/2019 vastgesteld inclusief de aanvullingen i.v.m. IORP II.

Het Fonds is goed en snel in staat om de continuïteit binnen het bestuur te behouden. Dit ondanks de wisselingen die regelmatig optreden en opgetreden zijn voornamelijk door de interne reorganisaties binnen Deutsche Bank. Het bestuur heeft de 3 sleutelfunctionarissen in het kader van IORP II uit haar midden benoemd. Het bestuur is voornemens DNB hierover op zo kort mogelijke termijn te gaan informeren. Het

Fonds heeft per april 2018 een nieuwe compliance officer. Deze heeft de rapportage en de verklaring over het jaar 2018 verstrekt. De compliance van het Fonds is mede gestoeld op de compliance policies die gelden bij Deutsche Bank. Alle verbonden personen bij het Fonds hebben in 2018 de gedragscode ingevuld.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de hierboven aangegeven normen en de geldende wet en regelgeving m.b.t. geschiktheid en betrouwbaarheid bestuur.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel doet de VC de aanbeveling om het bestaande beloningsbeleid als apart onderdeel in het Plan van aanpak Geschiktheid op te nemen inclusief de uitbreiding om zodoende te voldoen aan IORP-II.

Reactie:

Conform de aanbeveling zullen wij het beloningsbeleid eveneens in het geschiktheidsplan opnemen.

Voorzieningen voor verantwoordingsorgaan

Norm: De vereiste voorzieningen (waaronder educatie) worden getroffen om te zorgen dat het verantwoordingsorgaan haar taak naar behoren kan vervullen.

Medio 2018 zijn na verkiezingen de leden van het verantwoordingsorgaan (VO) in de nieuwe samenstelling met hun werkzaamheden gestart. Alle leden hebben inmiddels geschiktheidsniveau A bereikt. Door vertrek van een medewerker is er een vacature ontstaan. Het huishoudelijk reglement VO dateert van 2014. Momenteel wordt er in overleg met VO een nieuw huishoudelijk reglement opgesteld dat naar verwachting 1^e kwartaal 2019 wordt afgerond.

Bestuur en VO stellen jaarlijks n.a.v. de behoefte aan opleiding en educatie het budget vast. In de praktijk fungeert het VO als kweekvijver voor invulling van vacatures in het bestuur.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm m.b.t. de voorzieningen voor het VO.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Tijdsbeslag

Norm: Leden van de fondsorganen hebben voldoende tijd om hun taak naar behoren uit te voeren en voor wat betreft (neven)functies worden de normen van het Besluit Uitvoering PW niet overschreden.

De leden van de fondsorganen realiseren zich goed dat zij voldoende tijd beschikbaar moeten hebben om de benodigde werkzaamheden te kunnen uitvoeren. De

bestuursleden hebben ieder voor zich de VTE (voltijdsequivalent) score vastgesteld. Het bestuur heeft aangegeven dat de sleutelfunctiehouder voor Risicobeheer een hogere VTE-score zal hebben (van 0,2 naar 0,3 of 0,4 dat zal in de praktijk moeten blijken). De leden van fondsorganen dienen (neven)functies vooraf te melden aan de compliance officer.
Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm voor tijdsbeslag.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Diversiteit

Norm: Het bestuur heeft een beleid en een stappenplan geformuleerd om diversiteit van de fondsorganen naar leeftijd en geslacht te bevorderen en is hierover transparant in zijn uitingen.

Het Fonds onderkent dat het niet voldoet aan de norm voor diversiteit van de Code Pensioenfondsen. Het bestuur heeft dit ook verwoord in het bestuursverslag van het jaarrapport 2017. Met name geldt dit in het bestuur voor jong (bestuurder jonger dan 40). In het nieuwe VO is als nieuw lid een vrouw gekozen.

De strategie van het Fonds blijft ongewijzigd, dat betekent dat de komende jaren tot er duidelijkheid is omtrent de toekomst van het Fonds er gewerkt wordt op “going concern” basis. Voor die periode zal gebruik worden gemaakt van de bestaande kennis en ervaring die in de bank of vanuit het VO voor opvolging in het bestuur aanwezig is.

Het Fonds is van mening dat het met deze bewuste aanpak voldoende doet om de continuïteit van de fondsorganen te waarborgen maar dat daarbij de diversiteit onder druk staat.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Permanente educatie

Norm: Het Fonds beschikt over een adequaat programma voor permanente educatie voor leden van de fondsorganen.

Het Fonds heeft in het Plan van aanpak Geschiktheid het opleidingsbeleid vastgesteld. Jaarlijks wordt er voor het bestuur en VO een opleidingsplan met bijbehorend budget gemaakt.

In 2018 heeft het Fonds een interne kennissessie georganiseerd met als onderwerpen: IORP II, ESG en Integraal Risicomanagement.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm voor permanente educatie.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zelfevaluatie

Norm: Het bestuur evalueert jaarlijks het functioneren van de individuele bestuursleden en van het bestuursteam. Met enige regelmaat geschiedt de zelfevaluatie onder leiding van een onafhankelijke derde. Het VO evalueert regelmatig het eigen functioneren].

Het bestuur heeft de bestuursevaluatie vastgelegd in het Plan van aanpak Geschiktheid. Eind 2017 heeft een collectieve zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij. De verslaglegging hiervan is begin 2018 vastgesteld. Onder meer op basis van de SWOT-analyse als onderdeel hiervan heeft het bestuur het zwakke punt: continuïteitsrisico kleine bezetting Bestuursbureau in geval van calamiteiten gemitigeerd door hierover een afspraak te maken met Achmea.

In 2018 heeft het bestuur door middel van individuele gesprekken (onderdeel van de beoordelingscyclus) de zelfevaluatie gedaan. Voor het tweede kwartaal 2019 staat de collectieve zelfevaluatie gepland.

Het VO heeft de zelfevaluatie gepland voor februari 2019.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm voor zelfevaluatie.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

e. Beleggingen

Strategie, beleid en algemene oriëntatie

Normen: De beleggingsstrategie sluit aan op missie, visie en risicohouding, en voldoet aan de prudent person regel. Het vaststellen van de strategie is een actief bestuurlijk proces met een gedegen onderzoek als grondslag. Het Fonds legt beleggingsbeginselen vast en vertaalt de strategie naar een concreet plan.

In 2018 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd. De eerste fase in het proces van totstandkoming was een toetsing van het gevoerde beleid. Er is goed nagedacht over de keuze van de toekomstscenario's. De studie is uitgebreid besproken in de vergadering van de beleggingscommissie in het derde kwartaal en in november heeft het bestuur besloten over de wijzigingen in de strategie. De belangrijkste wijziging betreft een verlaging van de renteafdekking en een vernauwing van de bandbreedtes waarbinnen de ex-ante renteafdekking mag bewegen.

Het Fonds heeft in de ABTN onderbouwd waarom de gekozen strategie in overeenstemming is met de prudent person regel. De verklaring beleggingsbeginselen is als bijlage 3 bij de ABTN opgenomen. De ABTN moet nog op de website worden

gepubliceerd om aan de verplichte publicatie van de verklaring beleggingsbeginselen te voldoen. Indien de verklaring zelfstandig wordt gepubliceerd verdient het aanbeveling om deze te dateren.

Het Fonds is van mening dat het de beleggingsstrategie op een solide wijze gestalte heeft gegeven.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan om de kwantitatieve risicoevaluatie (zoals bedoeld in art. 27 FTK), die nu verspreid is over een aantal paragrafen in de ABTN, samen te vatten in één paragraaf.

Reactie:

Bij de aanpassing van de ABTN midden 2019 zullen wij deze aanbeveling meenemen.

Uitvoering beleggingsproces

Normen: Er is een heldere organisatiestructuur met onafhankelijke vormgeving van risicobeheer en waarborgen voor zorgvuldige besluitvorming. Administratie en rapportage worden zodanig vormgegeven dat realisatie kan worden beoordeeld ten opzichte van strategische doelen en grenzen.

De organisatiestructuur op hoofdlijnen is helder. Er is sprake van onafhankelijke vormgeving van het risicobeheer via WTW die ook de rapportages (waaronder een dashboard) hierover verzorgt. Het tactisch en operationeel beleid ligt bij de fiduciaire vermogensbeheerder. Evenwicht tussen kennis en complexiteit is in de beleggingsbeginselen geformuleerd.

Het Fonds is van mening dat het voldoende aandacht besteedt aan de uitvoering van het beleggingsproces.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Norm: Het bestuur heeft een beleid geformuleerd met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen, communiceert hierover op een transparante wijze en stemt het af met belanghebbenden.

De fiduciair beheerder verstrekt elk kwartaal een rapport waarin een doorzicht gegeven wordt van de beleggingsportefeuille waarbij elke individuele belegging waar mogelijk naar diverse gezichtspunten een rating A (de beste) t/m F (de slechtste) krijgt. Dit rapport wordt besproken in beleggingscommissie en bestuur, maar er zijn nog geen normen ontwikkeld welke kwaliteitskenmerken de portefeuille volgens het Fonds moet hebben en hoe de vermogensbeheerder hierop moet reageren met

engagement of uitsluiting. De reden hiervan is dat het Fonds zich nog verder moet oriënteren wat de kosten en risico's zijn van het hanteren van dergelijke normen. Het Fonds zou liefst de categorieën E en F elimineren wanneer de kosten en het effect op de tracking error niet prohibitief zijn.

Het Fonds is van mening dat het de nodige stappen heeft ondernomen om het beleid rond maatschappelijk verantwoord beleggen verder te verbeteren.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan om de uitvoering van het beleid naar het "next level" te brengen door het inzicht in het verband tussen ESG-kwaliteit en rendement/ risico te vergroten en samen met de vermogensbeheerder holistisch de kwaliteit van de beleggingsportefeuille verder te verbeteren.

Reactie:

Wij voeren momenteel overleg met onze vermogensbeheerder over de verdere verdieping van het ESG-Beleid en zullen hierbij ook als actiepunt kwaliteit/rendement-risico meenemen.

Uitvoering en uitbesteding

Norm: Uitbesteding van (fiduciair) beheer, beleggingsadviesfuncties, bewaarfuncties en/ of rapportage vinden zodanig plaats dat voldaan wordt aan het algemene uitbestedingsbeleid van het Fonds en het bestuur de verantwoordelijkheid voor de uitbestede taken kan dragen.

Het tactisch en operationeel beleggingsbeleid is uitbesteed aan DWS. De beleggingscommissie, ondersteund door het externe lid van WTW ziet hierop toe. In 2019 loopt het contract af; in 2018 zijn de prestaties van DWS geëvalueerd en de sterke en zwakke punten in kaart gebracht. Het Fonds is voornemens om op basis hiervan een beter georganiseerde en transparantere SLA uit te onderhandelen, met name met betrekking tot het service-level over de prestatie- en risicorapportage. Het Fonds heeft op 8 november besloten om niet meerdere marktpartijen uit te nodigen. Het Fonds is van mening dat het op adequate wijze gestalte heeft gegeven aan het uitbestedingsbeleid.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Monitoring

Norm: Het bestuur kan achteraf aantonen dat de uitvoering van het beleggingsproces en de uitkomsten hiervan worden bewaakt, en dat tijdig bijgestuurd wordt.

De VC heeft de uitkomsten van het beleggingsproces gedurende 2018 op een aantal aspecten met het Fonds besproken. Uit dit gesprek is gebleken dat het bestuur de diverse tendensen en gebeurtenissen goed kan verklaren, hetgeen duidt op een adequate bewaking van de uitkomsten. WTW ondersteunt het bestuur bij de toetsing van de ex ante renteafdekking aan de ex post ontwikkelingen.

Het Fonds is van mening dat het de uitkomsten van het beleggingsproces goed bewaakt.

De visitatiecommissie volgt op basis van de gesprekken en de overlegde documentatie de mening van het Fonds.

Externe toetsing

Normen: De externe accountant is akkoord met de waardering en de level-indeling van de activa en heeft geen materiële opmerkingen bij het proces van totstandkoming hiervan. De certificerend actuaaris oordeelt positief ten aanzien van het naleven van de prudent person-regel. Adequate opvolging aanbevelingen.

Er zijn op dit gebied geen bijzonderheden geconstateerd.

f. Risico's

Algemene beginselen risicobeheer

Normen: Het bestuur voert een beleid gericht op het duurzaam en binnen de kaders van de risicohouding beheersen van financiële en niet financiële risico's en heeft een continu proces van systematisch analyseren en beheersen van risico's (w.o. integriteit, belangenverstrengeling, compliance). De functie risicobeheer is in het bestuur belegd. Bij besluiten wordt risico-afweging vastgelegd.

Het Fonds heeft het integraal risicomanagement (IRM) vastgelegd in de ABTN, de versie van december 2018. Hoofdstuk 9 betreft risicomanagement, de bijlage 6 en 7 behandelen het control framework voor beleggingen en pensioenadministratie en bijlage 13 betreft het risicobeleid. In november 2018 heeft het bestuur bij de off site bijeenkomst met WTW het onderwerp risicomanagement besproken. In december 2018 is door het bestuur op basis van de uitgebreide notitie Integraal Risicobeleid- en Framework het risicobeleid vastgesteld. Hierin zijn ook de risk mapping en verschillende scorecards opgenomen. In 2018 heeft er ook, zoals in 2017 gepland, een update van de SIRA plaatsgevonden. Per kwartaal zijn er 3 risicorapportages te weten de renterisicoanalyse, de risicorapportage van Achmea van de niet financiële risico's en het control framework beleggingen. Per kwartaal wordt er ook een

risicodashboard opgesteld door de risico-eigenaren (bestuursleden) en daarna besproken in het bestuur. Het bestuur houdt jaarlijks een evaluatie van het risicomanagement.

Het Fonds heeft ook in 2018 overleg met de werkgever gehad n.a.v. de resultaten van de ALM-studie fase 2 met als resultaat dat de risicohouding ongewijzigd is gebleven. Dit punt is ook toegelicht en besproken met de ondernemingsraad.

Bij het Fonds heeft verder een impactanalyse onderhanden die de eventuele gevolgen en risico's van de Brexit (zowel "hard" als "zacht") in kaart zal brengen.

Tenslotte heeft het Fonds de aandachtspunten (overlijdensrisicokapitaal, TAA-mandaat in relatie tot risicobudget en het verlagen van de minimum transfer amount m.b.t. CSA's) die zijn opgenomen in het rapport van de certificerend actuaaris bij het jaarverslag 2017 onderzocht en besloten tot aanpassingen.

Het bestuur is van mening dat het voldoet aan de normen die gelden voor de algemene beginselen van het risicobeheer.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Beheersing uitbestedingsrisico's

Normen: Het Fonds zorgt ervoor dat de systematisch geanalyseerde risico's ten aanzien van de uitbestede processen in de uitbestedingsovereenkomsten geadresseerd worden. Het Fonds laat zich informeren over de opzet en werking van beheersingsmaatregelen tegenover alle risico's die het van belang acht.

Het Fonds heeft het uitbestedingsbeleid en de uitbestedingsrisico's vastgelegd in de ABTN-versie van december 2018. In hoofdstuk 1 betreft dit de onderdelen 1.2. Uitbestede werkzaamheden, 1.4 SLA en 1.5. Controlemechanisme en in de bijlagen als bijlage 9. Uitbestedingsbeleid. De uitbestedingsrisico's worden ook beschreven in de versie Integraal Risicobeleid- en Framework van december 2018 inclusief de rapportages en de scorecard. De evaluatie van de uitbestedingspartners wordt uitgevoerd door de Governance & Risk Commissie. Deze commissie voert besprekingen met de uitbestedingspartners en ontvangt de rapportages (SLA en ISAE 3402). In 2019 lopen de uitbestedingscontracten met DWS en Achmea af. Voor de contractverlenging is voor elk van deze partijen een project gevormd. Het project voor Achmea is onderhanden. Het project voor DWS is in 2018 gestart en afgerond. Het Fonds heeft ervoor gekozen om op basis van strategische overwegingen (o.a. kosten selectie en transitie en mogelijke overstap naar andere uitvoeringsvorm) over te gaan tot contractverlenging met DWS. Het bestaande contract en de dienstverlening zijn geëvalueerd en er is een programma van eisen voor een nieuw contract (o.a. flexibiliteit) opgesteld, een juridische toets met behulp van een externe partij gedaan en een toets op marktconformiteit (o.a. door middel van een benchmark van de kosten) uitgevoerd.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de normen die gelden voor beheersing uitbestedingsrisico's.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan naast een kwalitatieve onderbouwing van de contractverlenging ook hiervoor een kwantitatieve onderbouwing vast te leggen t.a.v. aspecten als marktconformiteit van benchmark, kosten, etc.

Reactie:

Voor de verlenging van het contract met de vermogensbeheerder hebben wij een uitgebreide Benchmarking van CEM en Kas Bank waarin de kwantitatieve aspecten (kosten benchmark) duidelijk zijn vastgelegd. Wij zullen dit als onderdeel van de besluitvorming vastleggen.

Voor de verlenging van het contract met APS zullen wij WTW vragen een kwantitatieve beoordeling van de offerte van APS - gezien hun marktkennis - te doen aangezien de benchmarking waarover wij beschikken beperkter is.

Integriteitsrisico

Norm: Het bestuur draagt zorg voor een systematische analyse van integriteitsrisico's en stelt aan de hand van deze analyse een integriteitbeleid vast en voert dat beleid uit.

Het Fonds heeft het integriteitsrisico vastgelegd in de ABTN-versie december 2018, in hoofdstuk 9. Risicomanagement en in bijlage 9. Beleidsnotitie belangenverstrengeling. Het integriteitsrisico wordt ook beschreven in de versie Integraal Risicobeleid- en Framework van december 2018 inclusief de rapportage, de scorecard en de controleprocessen. De compliance officer en het bestuur monitoren de uitvoering van het integriteitbeleid.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm die geldt voor de beheersing integriteitsrisico.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

ICT-Risico's

Norm: Het bestuur evalueert en beheerst de ICT-risico's in de eigen organisatie, en de organisaties van de werkgevers en de uitbestedingspartners, met name ter waarborging van de vertrouwelijkheid en blijvende juistheid van deelnemersgegevens, bescherming van activa en blijvende integriteit van de informatievoorziening.

Het Fonds heeft de ICT-risico's vastgelegd in de ABTN-versie december 2018, in hoofdstuk 9. Risicomanagement en in bijlage 13. Risicobeleid. De ICT-risico's worden ook beschreven in de versie Integraal Risicobeleid- en Framework van december 2018 inclusief de rapportage, de scorecard en de controleprocessen.

Het Fonds behandelt en beoordeelt systematisch de ICT-risico's met de uitbestedingspartners in de context van het uitbestedingsbeleid. Met Achmea worden deze per kwartaal besproken op basis van hun risicorapportage niet-financiële risico's. De ICT-risico's voor DWS en gebruik van IT-faciliteiten van de werkgever voor bestuur en bestuursbureau worden meegenomen middels een participatie van het Fonds bij de bespreking over het IT beleid met bijbehorende richtlijnen van de Deutsche Group. De rapportage over de monitoring van de ICT-risico's vindt per kwartaal plaats in het risicodashboard en is opgenomen als onderdeel van het uitbestedingsbeleid.

Het Fonds ziet cybercrime als een serieus risico en heeft als onderdeel van het IT-ricobeleid ook het beleid m.b.t. cybercrime vastgelegd en dit wordt ook specifiek gemonitord.

Het Fonds is van mening dat het voldoet aan de norm die geldt voor de beheersing van de ICT-risico's.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

g. Communicatie

Communicatiebeleid

Normen: Het bestuur voert een adequaat communicatiebeleid: het verstrekt de voorgeschreven informatie tijdig en in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen. De verstrekte informatie is correct, volledig en evenwichtig. Zij geeft inzicht in informatie en overwegingen achter besluiten en handelingen. Het beleid bevordert het pensioenbewustzijn van belanghebbenden en stimuleert de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en te voeren beleid. De effectiviteit van het beleid wordt met enige regelmaat getoetst.

Eind 2017 is een enquête gehouden onder de deelnemers door AonHewitt. In het rapport staat enkele aanbevelingen. Onduidelijk is of deze zijn overgenomen. Meer in het bijzonder gaat het om de volgende aanbevelingen:

-
- Intensiever informeren van deelnemers over de toekomst van het pensioencontract/ -stelsel;
 - Vaker roadshows op meerdere locaties, om de eigen regeling beter uit te leggen met mogelijkheid van bespreken van de eigen pensioensituatie;
 - Meer afstand houden ten opzichte van de werkgever.

Verder valt op dat 9% van de werknemers een klein dienstverband heeft (< 70%). Het verdient aanbeveling om deze groep nader te onderzoeken, om te kunnen beoordelen of deze groep een tegenvallend pensioenresultaat tegemoet gaat en derhalve als risicogroep een aparte behandeling in de communicatie moet hebben.

In mei 2018 is een nieuw/ aangepast Communicatieplan opgesteld. Daarin wordt ingegaan op de algemene doelstellingen van de deelnemerscommunicatie. Concreet te behalen resultaten zijn niet benoemd. De (reactie op de) aanbevelingen uit de deelnemersenquête zijn eveneens niet zichtbaar verwerkt. Aanbevolen wordt om naar aanleiding van de uitkomsten van de enquête van eind 2017 concrete doelstellingen te formuleren, waarbij de uitkomsten van eind 2017 gezien kunnen worden als een nulmeting.

In 2018 zijn 4 nieuwsbrieven verzonden, waarin het bestuur ingaat op de financiële positie en bestuurlijke besluitvorming toelicht. Daarbij wordt veel informatie verstrekt, waarbij het de vraag is of deze informatie niet te diepgaand is om begrepen te worden door de deelnemers c.q. de belangstelling heeft van groepen deelnemers. Hiervoor wordt ook verwezen naar de uitkomsten van de enquête. Een suggestie kan zijn om de dekkingsgraden en de beleggingsrendementen elke maand of elk kwartaal te publiceren op de website en de nieuwsbrief te beperken tot toelichting op bestuursbesluiten en de wijze waarop afwegingen hebben plaats gevonden. Daarbij kan het behulpzaam zijn een communicatiedeskundige in te schakelen, nu de nieuwsbrieven een hoog zendgehalte hebben ('wat willen wij kwijt?' in plaats van 'wat zou de deelnemer willen weten?')

Het bestuur is van mening te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het communicatiebeleid en de uitvoering daarvan.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het bestuur.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan om:

- De groep parttimers (< 70% dienstverband) nader te onderzoeken op het risico van een tegenvallend pensioen.
- Formuleren concrete en meetbare doelstellingen op basis van de uitkomsten van de enquête van AonHewitt, waarbij de uitkomsten hiervan als nulmeting gezien kunnen worden.

- De nieuwsbrief aantrekkelijker maken door de financiële rapportages apart te publiceren op de website (dekkingsgraden en rendementen) en in de nieuwsbrief meer aandacht te besteden aan de zaken die de deelnemers raken (ontvangergericht i.p.v. zendergericht).

Reactie:

Wij zullen analyseren of het risico van een tegenvallend pensioen binnen deze groep aan de orde is. O.i. is dat gekoppeld aan een lager salaris waarover ook geen extra communicatie plaatsvindt.

Wij zullen dit afhankelijk van de uitkomst meenemen in onze communicatie in de vestigingen.

Hoewel wij de uitkomsten van de enquête teruggekoppeld hebben aan deelnemers en onderdeel gemaakt hebben van onze activiteiten in 2018, zullen wij ook in 2019 kijken naar het formuleren van activiteiten als opvolging van de enquête.

Mondelinge feedback van onze deelnemers op de Nieuwsbrief is dat zij vooral kijken naar de financiële positie en dekkingsgraad als de brief in hun mailbox komt en hierop vaak tegenover ons binnen de bank reageren.

Wij zullen als onderdeel van de agenda van de communicatiecommissie verdere aanbevelingen over de nieuwsbrief doen en een deelnemersgroep vragen naar hun wensen.

Vele onderwerpen als AVG/ESG-Beleid etc. zullen echter toch gecommuniceerd moeten worden.

Informatie aan individuen

Normen: De informatie wordt tijdig verstrekt volgens het voorgeschreven Pensioen 1-2-3 beginsel en voldoet aan de grondbeginselen van het communicatiebeleid. Tijdig wordt de voorgeschreven informatie aangeleverd aan het Pensioenregister.

Op de website van het pensioenfonds wordt invulling gegeven aan de informatievoorziening aan de deelnemers volgens het Pensioen 1-2-3 principe. Volgens opgave van het pensioenfonds is de individuele informatie in 2018 tijdig verstrekt en voldoet deze aan het communicatiebeleid van het Fonds.

Het Fonds is van mening dat aan de wettelijke eisen van informatieverstrekking wordt voldaan, waaronder de tijdige verstrekking aan het Pensioenregister.

Op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken volgt de VC de mening van het Fonds.

Zonder afbreuk te doen aan dit oordeel beveelt de VC aan om de aanbevelingen bij dit onderwerp in het rapport over 2017 alsnog in actie om te zetten. Deze betreffen:

- Een eenvoudige doorklik naar het juiste document van laag 3 en ‘terugkeer’ naar het Pensioen 1-2-3 te bewerkstelligen.

- Te bezien of het risico van verlaagde pensioenopbouw niet reeds aan het begin, - bij 'wat krijgt u in deze pensioenregeling?' - in laag 1 van Pensioen 1-2-3 gemeld zou moeten worden.

Reactie:

Met betrekking tot de Pensioen 1-2-3 ontvangen wij in week 10 een concept van APS, indien de gevolgen van de CDC-regeling niet in laag 1 zijn meegenomen zullen wij dit aanpassen.

Onze pensioeningangsbrief is een standaarduitvoering van Achmea Pensioen Services in het kader van vertrouwd communiceren die op deze wijze voor alle aangesloten pensioenfondsen wordt gebruikt. Een afwijking zou extra kosten en tot vergissingen kunnen leiden. Dit lijkt ons niet raadzaam.

Te publiceren informatie

Normen: Alle voorgeschreven informatie wordt tijdig op de website van het Fonds ontsloten, respectievelijk op verzoek ter beschikking gesteld. De informatie voldoet aan de grondbeginselen van het communicatiebeleid.

Ten tijde van de visitatie (januari 2019) bleek de website niet geheel bijgewerkt. Dit werd snel hersteld, maar er bleek grote afhankelijkheid van de werkgever voor updates op de website. Aanbevolen wordt om een eigen website in te richten, waardoor deze afhankelijkheid van de werkgever wordt verminderd en ook wat meer afstand wordt gecreëerd. Daarmee kan het onderhoud in eigen beheer plaatsvinden en kan ook de navigatie worden aangepast naar hedendaagse standaarden. De huidige inrichting van de website loopt achter op 'good practices' van andere pensioenfondsen. Een eigen website kan ervoor zorgen dat ook meer tegemoetgekomen kan worden aan de wensen en behoeften van de deelnemers, zoals ook opgenomen in het rapport van de deelnemersenquête door AonHewitt.

Van de te publiceren informatie op de website zijn ten tijde van de visitatie de volgende zaken niet gevonden:

- Verklaring Beleggingsbeginselen;
- Financieel crisisplan.

Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat een verouderde versie van de ABTN van de website was verwijderd en de nieuwe niet was geplaatst. Documenten zijn ook niet makkelijk toegankelijk en moeten vaak via de zoekbalk worden gevonden.

Daarnaast valt op dat de klachtenregeling 1-op-1 is gepubliceerd (versie 2012) en niet voor de deelnemers meteen handzaam is aangegeven hoe te handelen als men een klacht heeft (denk aan het 1-2-3-principe).

Het Fonds is van mening dat alle voorgeschreven informatie op de website is ontsloten en voldoet aan de grondbeginselen van het communicatiebeleid.

De VC doet de volgende aanbevelingen:

- Zorg dat verplichte documenten zoals verklaring beleggingsbeginselen en financieel crisisplan altijd op de website beschikbaar en toegankelijk zijn.
- Creëer een website die onafhankelijk is van de sponsor, ook qua beheer/onderhoud.
- Verbeter de toegankelijkheid van de procedure die deelnemers moeten doorlopen bij het indienen van een klacht.

Reactie:

Wij overleggen momenteel met APS wat de opties zijn om hun service voor een website te gebruiken en wat de hieraan verbonden kosten zijn;

De verklaring beleggingsbeginselen en financieel crisisplan als onderdeel van de ABTN zullen wij apart vermelden en plaatsen.

De toegang tot de klachtenprocedure zullen wij verduidelijken.

Voor het overige volgt de VC de mening van het Fonds op grond van de overgelegde documentatie en de gevoerde gesprekken.

Utrecht, april 2019
De visitatiecommissie

Mariëtte Simons

Frans Lemkes

Niek de Jager

Beperking verspreiding

Het visitatierapport is uitsluitend opgesteld voor gebruik door het Fonds en mag zonder onze toestemming vooraf niet aan derden worden verstrekt, behoudens aan de externe toezichthouders. Als gevolg hiervan accepteren wij geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid tegenover ieder andere persoon die dit verslag in handen krijgt of ter inzage krijgt.

Bijlage 1: Korte samenvatting van aanbevelingen

a. Follow-up aanbevelingen visitatie 2017

1. Geen.

b. Algemeen

1. Zorg dat de overeenstemmingsverklaring ex art. 2:362 lid 10 BW consistent is met de gekozen presentatie en toelichting in de jaarrekening.
2. Neem een besluit over de wijze waarop negatieve verschillen tussen gedempt kostendekkende premie en actuariële inkoop in de jaarrekening moeten worden verwerkt.

c. Governance

1. Nadere beoordeling op toepasselijkheid van norm 10 - 13 van de Code Pensioenfondsen.
2. Aandacht voor de evenwichtigheid van de verdeling van commissie-lidmaatschappen over de bestuursleden.
3. Ook bij de ALM-studie extra aandacht besteden aan de belangenafweging van deelnemersgroepen naar leeftijdsklassen.
4. De ABTN nog eens kritisch bekijken op opzet/ structuur en samenhang.

d. Geschiktheid

1. Het bestaande beloningsbeleid als apart onderdeel in het Plan van aanpak Geschiktheid opnemen inclusief de uitbreiding om zodoende te voldoen aan IORP-II.

e. Beleggingen

1. De kwantitatieve risico-evaluatie (zoals bedoeld in art. 27 FTK), die nu verspreid is over een aantal paragrafen in de ABTN, samenvatten in één paragraaf.
2. De uitvoering van het ESG-beleid naar het “next level” te brengen door het inzicht in het verband tussen ESG-kwaliteit en rendement/ risico te vergroten en samen met de vermogensbeheerder holistisch de kwaliteit van de beleggingsportefeuille verder te verbeteren.

f. Risico's

1. Naast een kwalitatieve onderbouwing van de verlenging contract fiduciair beheerder ook hiervoor een kwantitatieve onderbouwing vast te leggen t.a.v. aspecten als marktconformiteit van benchmark, kosten, etc.

g. Communicatie

1. De groep parttimers (< 70% dienstverband) nader te onderzoeken op het risico van een tegenvallend pensioen.

2. Formuleren concrete en meetbare doelstellingen op basis van de uitkomsten van de enquête van AonHewitt, waarbij de uitkomsten hiervan als nulmeting gezien kunnen worden.
3. De nieuwsbrief aantrekkelijker maken door de financiële rapportages apart te publiceren op de website (dekkingsgraden en rendementen) en in de nieuwsbrief meer aandacht te besteden aan de zaken die de deelnemers raken (ontvanger-gericht i.p.v. zendergericht).
4. Enkele aanbevelingen uit het VC-rapport 2017 inzake communicatie aan individuen alsnog in acties omzetten.
5. Zorg dat verplichte documenten zoals verklaring beleggingsbeginselen en financieel crisisplan altijd op de website beschikbaar en toegankelijk zijn.
6. Creëer een website die onafhankelijk is van de sponsor, ook qua beheer/onderhoud.
7. Verbeter de toegankelijkheid van de procedure die deelnemers moeten doorlopen bij het indienen van een klacht.

Bijlage 2: Lijst met geraadpleegde documenten

Aan de visitatiecommissie zijn de volgende documenten ter beschikking gesteld.

Het laatstverschenen jaarverslag
De rapportages/adviezen externe accountant en actuaris en correspondentie in laatste 12 maanden
Notulen bestuursvergaderingen laatste 12 maanden, idem van Verantwoordingsorgaan en bestuursadviescommissies
Volledig set bestuursstukken van de laatste bestuursvergadering
Gegeven adviezen aan bestuur buiten accountant/actuaris in laatste 12 maanden
Statuten
Pensioenreglementen en (eventueel) populaire versie daarvan
Herverzekeringscontracten
Documenten m.b.t. Uitbestedingsbeleid, zowel op het gebied van pensioen- als vermogensbeheer
Uitbestedingcontracten pensioen- en/of vermogensbeheer
Gedragcode en correspondentie bij totstandkoming
Verslag compliance officer
Geschiktheidsplan en correspondentie bij totstandkoming
SLA-rapportages laatste 12 maanden
Klachtenregeling en overzicht klachten laatste 12 maanden
Klokkenluidersregeling bij Fonds en/of bij dienstverleners
Integriteitsbeleid en Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA)
Documenten mbt beleggings- en risicosbeheer
Rapportages vermogens- en pensioenbeheer laatste 12 maanden
ABTN
Correspondentie DNB laatste 12 maanden
Correspondentie sponsor
Communicatiebeleidsplan
Meest recente ALM-studie
Haalbaarheidstoets
Incidentenregeling
Herstelplan
Liquiditeitsprognoses korte en middellange termijn
Reglementen Verantwoordingsorgaan en intern toezicht (nvt)
Delegatiebesluiten
Taakomschrijvingen diverse commissies
Lijst externe adviseurs
Huishoudelijk reglement Bestuur
Pensioenovereenkomst
Uitvoeringsovereenkomst
Startbrief
Risicomanagement aanpak/rapportages

Bijlage 3: Samenvatting Bevindingen Visitatie 2018

1. Inleiding

Het bestuur heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie, na advies van het Verantwoordingsorgaan (VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in het kader van een driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen.

De visitatiecommissie (VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de visitatiecommissie. De visitatieperiode strekte zich uit tot de op 22 januari 2019 beschikbare informatie over de periode t/m 31 december 2018.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds, de wijze waarop belangen zijn afgewogen en de risicobeheersing.

a. Follow up vorige visitatie

De wijze waarop het Fonds invulling geeft aan aanbevelingen uit de vorige visitatie is goed gedocumenteerd en voldoet aan de normen van de Code Pensioenfondsen.

b. Algemene gang van zaken

Het Fonds heeft adequate processen om de (financiële) gang van zaken binnen het Fonds en de ontwikkelingen in de omgeving te volgen, en er waar nodig actie op te nemen. Wetswijzigingen zoals IORP II zijn adequaat opgepakt. De sterkte, zwakte, kansen en bedreigingen zijn in kaart gebracht en het Fonds is realistisch over zijn toekomst op korte en middellange termijn. Het Fonds hanteert een premie-equalisatiereserve om fluctuaties in de verschillen tussen feitelijke en kostendekkende

premie in de tijd te egaliseren. De VC beveelt aan om de regels omtrent toevoeging en onttrekking aan deze reserve nader uit te werken.

c. Governance

De VC heeft geconstateerd dat in algemene zin de factoren die goed pensioenbestuur moeten waarborgen aanwezig zijn en heeft geen belangrijke zaken aangetroffen die een beheerste en integere bedrijfsvoering in de weg staan. Belangen worden evenwichtig afgewogen, al zou de documentatie verder kunnen worden verbeterd door hierin ook de effecten van besluiten voor diverse leeftijdscohorten expliciet vast te leggen.

d. Geschiktheid

De VC volgt de mening van het bestuur dat voldoende aandacht wordt besteed aan geschiktheid, betrouwbaarheid en diversiteit.

e. Beleggingen

Het Fonds heeft het beleggingsbeleid, alsmede de uitvoering en uitbesteding ervan adequaat vormgegeven en er zijn stappen gemaakt met het uitwerken en uitvoeren van het ESG-beleid. Dit laatste kan in de naaste toekomst naar het “next level” worden gebracht door het inzicht in het verband tussen ESG-kwaliteit en rendement/risico te vergroten en samen met de vermogensbeheerder holistisch de kwaliteit van de beleggingsportefeuille verder te verbeteren.

f. Risico's

Het Fonds heeft in algemene zin voldoende oog voor het risicobeheer, zoals dit voortvloeit uit een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het integraal risicobeheer, alsmede het uitbestedingsbeleid en de bijbehorende risico's zijn adequaat vastgelegd in de ABTN. De uitbesteding van het fiduciair beheer is gebaseerd op een contract dat in 2019 zal worden verlengd.

g. Communicatie

Het Fonds heeft het communicatiebeleid in beginsel adequaat opgezet. De VC merkt daarbij wel op dat verplicht te publiceren documentatie (zoals financieel crisisplan) te allen tijde beschikbaar en toegankelijk moeten zijn op de website. Daarnaast beveelt de VC aan om de toegankelijkheid van de informatie op de website te verbeteren. Opzet van een website die onafhankelijk is van die van de sponsor en die door het Fonds zelf wordt beheerd ware hierbij te overwegen.

De visitatiecommissie

Mariëtte Simons
Frans Lemkes
Niek de Jager

Bijlage 4: fact sheet

Algemene oriëntatie:				
Beleggingen voor rekening en risico Fonds	Ja			
Beleggingen voor rekening en risico deelnemer	Nee			
	2016		2017	
Aantal deelnemers	792		749	
Aantal gewezen deelnemers	1,216		1,249	
Aantal pensioengerechtigden	359		391	
	<u>2,367</u>		<u>2,389</u>	
Rangorde	166		161	
Aantal fondsen met complete gegevens	246		232	
	2016		2017	
Premie werknemers	1,986		2,147	
Premie werkgevers	24,924		15,271	
	<u>26,910</u>		<u>17,418</u>	
Rangorde	87		108	
Aantal fondsen met complete gegevens	246		232	
	2016		2017	
Reële dekkingsgraad	92.0%		96.8%	
Rangorde	47		49	
Toeslag actieven	0.1%		0.9%	
Toeslag overige	0.1%		0.9%	
	2016		2017	
Uitvoeringskosten per deelnemer	661		719	
Rangorde (laagste kosten, laagste rang)	192		188	
Kosten vermogensbeheer	0.42%		0.40%	
Rangorde (laagste kosten, laagste rang)	159		140	
Transactiekosten	0.02%		0.02%	
Jaar	2017	2018	2018	2018
Kwartaal	4	1	2	3
Aantal fondsen met complete gegevens	218	214	212	210
Beleidsdekkingsgraad	120.5%	120.9%	120.6%	120.2%
Vereiste dekkingsgraad	114.2%	114.8%	114.1%	113.8%
Surplus / tekort	6.3%	6.1%	6.5%	6.4%
Rangorde	29	32	33	32
Mutatie surplus / tekort	1.1%	-0.2%	0.4%	-0.1%
Rangorde	173	197	139	160

Beleggingen voor rekening en risico pensioenfonds					
Jaar	2017	2018	2018	2018	Cumulatief
Kwartaal	4	1	2	3	(ongewogen)
Aantal fondsen met complete gegevens	217	214	212	210	199
Beleggingen (X 1 miljoen)	412	412	418	420	
Rangorde	137	135	135	134	
% rente-afdekking (v.a. 2017)	78%	79%	86%	84%	
% zakelijke waarden (v.a. 2017)	36%	36%	36%	37%	
Rendement	3.4%	-0.7%	1.0%	-0.1%	3.7%
Rangorde	34	113	172	184	144
Rendement op rente-afdekking	0.7%	-0.4%	0.0%		
Rangorde	158	194	186	nvt	nvt